
Středověká společnost

časová jednotka: 45 minut

metody, techniky, strategie: kooperativní učení, práce s narativním textem, pětílístek

PŘEDMĚT: DĚJEPIS

ŠKOLA: ZŠ BOSKOVICE, OKRES BLANSKO

TŘÍDA: VII. F

UČITEL: PHDR. DANA FIDLEROVÁ

Situace

Opakování učiva - Český stát - vládnoucí rody v českém státě v období středověku,

fáze školního roku - květen

➔ Záměr

Opakování má utřídit, znovu připomenout, prohloubit, systematizovat informace o středověké společnosti, zařadit je do souvislosti.

⌚ **Čas:** 45 minut

✂ Materiál

Použitá učebnice - Dějepis 7. ročník - Středověk a raný novověk, J. Čechura a kol.

Dějepisný atlas - Středověk, připravené materiály, text

Pracovní činnosti

- vzájemné učení, čtení, odhalování souvislostí, práce ve skupině
- samostatná práce, práce s textem, komunikace, vyhledávání informací v textu

Evokace

Žáci dostali lístečky s pojmy (viz příloha) a hledali souvislosti - kdo ke komu patří podle informací o skutečných panovnících.

Nejprve tvořili dvojice, potom dvojice přibíraly další žáky, nakonec vytvořili 3 skupiny - Přemyslovci, Lucemburkové, Jagellonci.

Žáci četli pojmy a zvažovali, zda by mohli být i v jiné skupině - např. pojem gotika.

(15 minut)

Uvědomění si významu

Narativní text (viz příloha) - smrt Jana Želivského 9. 3. 1422 - čtení s předvídáním - žáci pracovali s neznámým textem ve známých souvislostech. (10 minut)

Reflexe

Pětílístek (viz příloha) - žáci si zvolili panovníka z některého vládnoucího rodu a charakterizovali jej 2 přídavnými jmény, jeho vladařská rozhodnutí popsali 3 slovesy, 4 slovy jej výstižně charakterizovali a nakonec připojili, z jakého je rodu nebo čím je výjimečný. Práce jsme si četli a hovořili o nich. (20 minut)

BOŘIVOJ	1306	ZLATÁ BULA SICILSKÁ	ROTUNDY
VZNIK MĚST	PETR IV PARLER	NOVÁ MINCE - PRAŽSKÝ GROŠ	BITVA - - MORAVSKÉ POLE
OTEC VLASTI	ZEMĚ KORUNY / ČESKÉ	PRAŽSKÉ ARCIBISKUPSTVÍ	KARLOVA UNIVERZITA
SVATOVÁCLAV- SKÁ KORUNA	GOTIKA	JAN HUS	LIPANÝ - BITVA

1.
DEFENESTRACE

ODPUSTEK

1471

BUDÍŇ

VLADISLAVSKÝ
SÁL

VX

MOHÁČ^{-V}

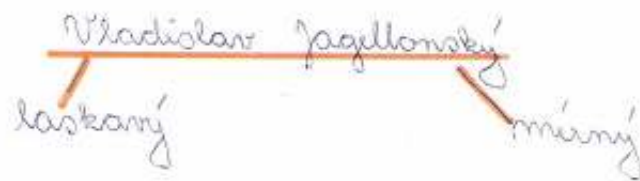
1. TISŤENÁ
MAPA ČECH

MATYÁŠ^V
KORVÍN

1526

VEDLEJŠÍ
ZEMĚ
KORUNY ČESKÉ

Kamila Ševčíková
VI F.

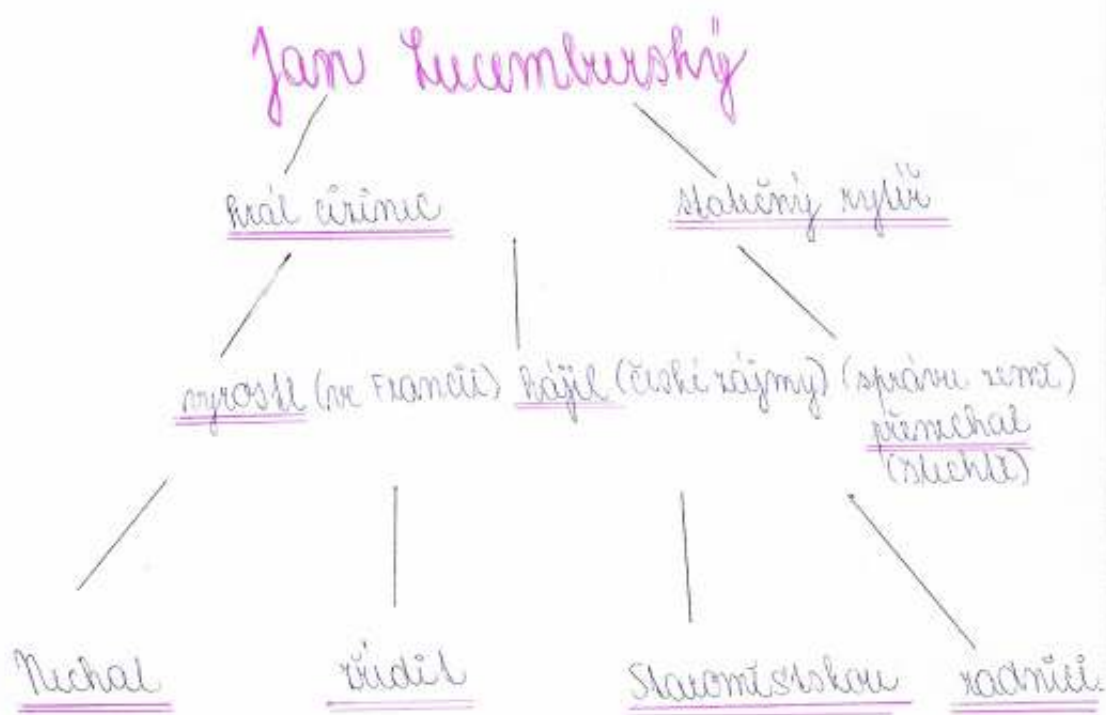
má syna
(Judvik Jagellonský)

přestěhoval se
(do Budína)

zahájil přestavbu
ku Pražskému hradu

Nechal postavit Vladislavský sál.

Jagellonec - uzavřel kutnohorský mír **1485.**

Roč: Lucemburkové

J když pobíral nejvíce času v zahraničí, na svou zemí nezapomněl a hájil české zájmy.

Elza Gimaurová 4.5

Karel IV.

OBLÍBENÝ

SLAVNÝ

NAUČIL SE OSVOJIL SI BYL ODVEREN

KAREL IV. BYL UZNÁVANÝ PANOVNÍK

LUCENBURKOVÉ Karel IV. měl postavit Hallerův most.

houfnic. A tak jedna z těch žen, třebaš bez zbroje, překonávala odvahu mužů, nechtějíc ani o krok uhnouti z místa, a volala: „Neslušit věrnému křesťanu před Antikristem ustoupiti!“ A tak zmužile bojujíc, byla zabita a vydechla duši. I Žizka, přišed tam, byl by sám zabít, kdyby ho nebyli jeho lidé cepy vyrvali z rukou nepřátel. A když se již takřka celé město strachovalo, že bude ztraceno, a vylévající s maličkými slzy a modlitby, očekávalo jen pomoc z nebe, přišel kněz se svátostí těla Kristova a za ním asi padesát střelců a ostatní sedláci beze zbroje s cepy. A nepřátelé, uviděvše svátost a uslyševše zvonění zvonku a silný křik lidu, zachvácení náramným strachem, se dali na útěk a velmi rychle prchali, chtějíce jeden druhého v běhu předstihnouti. A za toho útěku, nemohouce se udržeti, mnozí se zřítili z vysoké skály a zlámali vaz, přemnozí byli od pronásledovatelů pobiti, takže v době jediné hodiny bylo jich zabito skoro tři sta a jiní byli smrtelně zraněni a odvedeni.

Potom se král s celým vojskem tiše vrátil do stanů, naplněn hněvem, rozmrzelostí a žalem. Pražané však, pokleknuvše na Špitálském poli, vzdávali díky Bohu, zpívající zvučnými hlasy *Tě Boha chválíme*.

A tak s hymny a písněmi jásavě vešli do města a obrátila se harfa kvílení žen, panen a dítek, které všechny mínili nepřátelé pravdy bez slitování jako zatvrzené kacíře a děti kacířů ukrutně povražditi, v radost, jásání a plesání a chválili milosrdného Boha, který je přemocně vysvobodil z rukou ukrutných nepřátel.

Čtení ze starých kronik a legend, str. 140–142.
Praha, Albatros 1974.

Smrt Jana Želivského • 9. 3. 1422

Poté odvedl městský hejtman se svými biřici kněze Jana i novoměstské konšely na radní dvůr, kde spatřili již připravený popravni špalek a kata.

1. V údivu hleděli všichni na klid, s kterým šel kněz Jan na smrt.

2. Vzápětí bleskl katův meč vzduchem a dopadnul s tupou ranou, oddělil hlavu od těla.

Staroměstský konšel Petr Věžecký, který dohlížel na popravu z purkmistrova příkazu, byl nyní jat zvláštním strachem.

„Rychle, rychle!“ křičel na kata a jeho pacholky. A z jeho hlasu zněla úzkost, která se zmocnila i popravčích. Proto se vrhli jako zběsilí na ostatní odsouzené, rvali je ke špalku a vykonali na nich krvavé dílo.

Nedlouho předtím přišlo několik novoměstských měšťanů za svým kazatelem k Panně Marii Sněžné, aby se ho zeptali na radu v jisté soukromé věci. Když uslyšeli, že kněz Jan odešel na Staroměstskou radnici, rozhodli se mu vyjít vstříc.

Radniční vrata našli zavřena. Marně na ně bušili. Za chvíli se kolem nich shromáždil dav chodců, zástup před radnicí začal narůstat.

Pomník u Novoměstské radnice

Tu se začali nakupeným davem prodírat dva muži.

stihlo pozvání staroměstského purkmistra. Někteří lidé je poznali a volali na ně:

„Kněz Jan je na radnici, ale vrata jsou zatarasena. Co to znamená?“

Oba konšelé se zarazili: „Tomu nerozumíme. Byli jsme sem pozváni všichni novoměstští radní?“

V tom okamžiku se od rohu radnice ozval výkřik, po němž následovalo náhlé ticho. Dav se rozestoupil a ti, kdo byli v prvních řadách, zírali s vytřeštěnými očima na malou vydlážděnou stružku, která vycházela z postranních vrat a sloužila jako odpad z radničního dvorka; teď se stružkou vyvalil pramének vody, protáhoval se, rostl a byl zbarven – krvavě!

Po chvíli ohromení propukl zástup v křik a řev, neboť shromážděný lid rázem vytušil, co se na radničním dvorku za zavřenými vraty stalo!

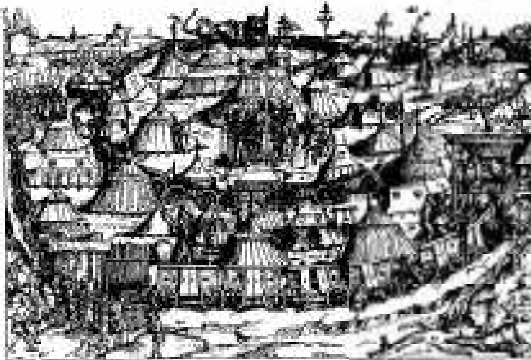
Netrvalo dlouho a všemi vchody i okny se vevrali dovnitř proud útočníků. Ale pochytili jen hubenou kořist, jen pár zbrojnošů, radních služů a písaře. Konšelé však dávno z radnice uprchli. Věša se zachránil i kat a jeho pacholci, kteří předtím polévali dvorek vodou, aby odplavili krev, a tím právě vše prozradili.

M. V. Kratochvíl: Husitská kronika, s. 128–133.
Praha, SNDEK 1966.

Bitva u Lipan • 30. 5. 1434

Toto stojí psáno v staré kronice latinské o veliké bitvě na lipanské pláni:

„Stalo se léta páně tisícého čtyřstáho třicátého čtvrtého v neděli, 30. dne měsíce května o hodině nešporní (asi o 4. hodině odpolední) mezi městy Kouřimí a Brodem Českým poblíž vesnice Hřib. Slunce stálo ve znamení blíženci.“

Vzrušená hradeň. (Podle staré rytiny)

Urození a stateční páni a rytíři pan Menhart z Hradce, Aleš z Vřešova, správce království Českého, Jiří z Kunštátu, sedlákem na Poděbradech, Diviš Boček s Pražany staroměstskými, lid kraje Píseňského i houfy pana Oldřicha z Rožmberka, posádka karléjvská a ozbrojenci města Mělníka, všech na počet bylo na 25 000, z toho 1 200 jezdců a vozů válečných 12 kop; tolik na straně panské jednoty. Polních voják bylo pak na 18 000, z toho 700 jízdních a vozů 8 kop. Prokop Holý, Prokůpek, Ondřej Kaňský, Čapek ze Šan je vedli.

Roční vojska panská, předstírající útok, přiblížila se až k vozové hradeň táboreské a tu, když bylo do nich z houfnic, pušek a pišťal vystřeleno, na útek se obrátila, sklonivše praporek i kopí, jako by v divém zmatku odcházel a prchala. To však jen proto, aby lid táboreský z hradeň vozů vylákala na volné pole. A vsutku, sotva Prokopovo vojsko spatřilo útek panských, nečekajíc na rozkazy svých hejtmanů, otevřelo závory mezi vozy a vyrazilo s křikem vítězným: *Beží Raží!*